

Imatges de la Guerra Civil (II)

Catalina Aguiló

L'expedició d'Albert Bayo a Mallorca apareix també a un fragment que s'ha conservat d'un noticiari francès. El títol del documental és *En Espagne: Ce que Goya n'avait pas vu*. Es tracta d'una visió general sobre la guerra, en la qual la filmació feta a Mallorca és una petita part. Les imatges ens mostren a milicians comunistes davallant a les barques que els portaran a terra, els carrers de Portocristo i diverses panoràmiques de la zona. El fragment és molt curt i després de Mallorca ja apareixen imatges dels refugiats que fugen cap a França.

Les filmacions nacionals tendrien com a fet històric rellevant l'estada a Mallorca de l'anomenat *Conde Rossi*. Arconovaldo Buonacorsi, nom real del *conde Rossi*, fou enviat per organitzar la Falange i restà a Mallorca des del començament de la Guerra Civil fins al desembre de 1936.

La presència del *Conde Rossi* a Mallorca és la protagonista del documental realitzat per l'Institut Nazionale Luce titulat *L'organizzazioni falangisti a Palma di Mallorca*. Aquest institut representà amb les seves filmacions i noticiaris el primer suport a la revolta feixista espanyola. Ja des dels inicis de la guerra els repòrters italians es traslladaren a Espanya per recollir els incidents de la guerra. El documental filmat a Mallorca comença amb unes vistes de Palma fetes des de l'aire i una panoràmica de la ciutat filmada des del Terreno. Hi apareixen també unes desfilades militars. Però el gran protagonista és Buonacorsi al costat d'algunes de les figures polítiques i militars més rellevants d'aquell moment a Mallorca. Al seu costat, hi podem veure el Marqués de Zayas, Luis García Ruiz, governador civil i el teatí Julià Adrover que feia les funcions de traductor de l'italià.

Existeix un altre documental realitzat també per l'Institut Nazionale Luce amb el títol (*Arriba España! Scene de*

la Guerra Civile in Spagna). El documental es filmà el 16 d'octubre de 1936 a Portocristo i Manacor. En aquesta filmació es tractava de recrear (l'acció no es va filmar en directe, sinó que es va fer una escenificació) el front que es crea a Portocristo per rebutjar l'ofensiva de Bayo. El protagonista era una vegada més el *Conde Rossi* qui dirigia l'acció militar. Després de les escenes de Portocristo i Manacor, la filmació es trasllada a Palma, on es poden veure els avions italians que es preparen a la badia de Palma per en-

trar en combat. Les bombes dels avions anaven dedicades, una curiosament, a Companys, com es pot veure a les imatges. Unes desfilades a Palma i la plaça de Cort tanquen aquest documental. El muntatge és típicament triomfalista, amb una clara manipulació de les imatges introduint-hi tota una sèrie de missatges en què es pot veure Franco i diverses insígnies falangistes.

Aquesta és, tal volta, una de les característiques que diferencien les imatges d'un costat i de l'altre. La manipulació ideològica sembla més forta en aquests documentals falangistes que no en el material republicà conservat. La manipulació de les imatges de guerra és una de les característiques d'aquest tipus de documental. Romà Gubern determina quatre moments bàsics per a la intervenció del director de la cinta: en el moment del rodatge, durant el muntatge, quan s'inclou la banda sonora i es tria la música de fons. Gubern explica també que molts dels documentals de la Guerra Civil no eren

imatges copsades en directe, sinó que es feia una reconstrucció dels fets i es filmava. Aquest és el cas de les filmacions de Portocristo i Manacor.

Encara tenim una altra filmació estrangera del conflicte bèl·lic. Es tracta d'un documental alemany que forma part d'un noticiari titulat *Geisser der Welt*. La filmació comença amb escenes quotidianes al camp i les ciutats espanyoles abans d'entrar a les imatges de la guerra. La costa nord mallorquina i la badia de Palma són el primer

que reconeixem al documental. Les imatges estan molt mesclades i segurament es reutilitzen imatges dels documentals de l'Institut Nazionale Luce. Aquest era un fet que es donava molt sovint en els noticiaris de guerra, ja que la manca d'imatges en directe obligava, primer, a la recreació i, després, al préstec d'imatges. De tots els documentals, aquest és el que presenta les imatges més crues, però s'ha de tenir

en compte que aquestes no són únicament de Mallorca, sinó que podem veure escenes filmades a altres zones espanyoles. El final s'estructura com una exaltació a la figura de Franco, intercalant desfilades falangistes, imatges de Franco, els diaris amb titulars que es refereixen a les victòries nacionals i l'escut i la bandera espanyola. És un clar exemple de la manipulació ideològica de les imatges.

Per acabar hem de parlar d'una filmació recuperada recentment per l'Arxiu del So i de la Imatge de Mallorca. Es tracta d'una filmació de tipus familiar conservada per Julià Vidal, en la qual, enmig de diverses escenes casolanes i d'altres de vida social, hi trobam una desfilada de les tropes feixistes per ciutat, més concretament per la plaça del Mercat, amb el Teatre Principal al fons. La curta durada del fragment no impedeix veure clarament la desfilada i les salutacions triomfals del *Conde Rossi* en un document prou interessant. □